

Super**lunche**

Karolina i Maciej Szaciłło

Superlunche

> zdrowe > ekspresowe > sezonowe

Spis treści

CZTERY PORY ROKU	11
PrzyGOTUJ się	15
Zasady, którymi warto się kierować	16
Co będzie ci potrzebne?	18
Co może ci się przydać (ale nie jest konieczne)?	18
Co najlepiej sprawdzi się do przenoszenia jedzenia?	19
Ghee (masło sklarowane)	20
Gomasio z czosnkiem niedźwiedzim	23
Pesto z bazylii, pietruszki i migdałów	24
Bezglutenowa panierka	27
Oliwa koperkowa	28
WIOSENNE PRZEBUDZENIE	31
Makarony, które otwierają oczy	34
Makaron z sosem „serowym” i groszkiem cukrowym	35
Pasta z pesto rosso	36
Makaron z kiełkami i kaparami	39
Skiełkowane sałatki	40
Sałatka ze skiełkowanej fasolki mung	40
Sałatka ze skiełkowanej komosy ryżowej	43
Wiosenna sałatka z granatem, kiełkami i młode ziemniaki z koperkiem	44

Sałaty ze szparagami	46
„Ave Cezar” ze szparagami	46
Sałata z pieczonymi szparagami i dressingiem miodowym.....	50
Zupy, sosy i tofucznicza	52
Kremowa pomidorowa z kiełkami	52
Lekka zupa warzywna z czerwoną soczewicą	56
Dal ze skielkowaną fasolką mung	59
Słodki dal z kokosem, liśćmi laurowymi i rodzynkami	60
Tofucznicza z czosnkiem niedźwiedzim.....	62
Z komosą w roli głównej	66
Szpinak po włosku z komosą i sałatką z piniolami	66
Pomidorowe kluseczki „mamy Musy”	70
Kolendrowa komosa z sałatką Ani	75
Pasty	76
Pasta „kawiorowa”	76
Bruschetty, „tatar” i sałata	79
LETNIE ORZEŻWIENIE	80
Koloroterapia, czyli sałaty i sałatki	83
Sałatka z komosy, bazylii i orzeszków piniowych	83
Sałatka z komosy i kolendry	86
Sałatka z kukurydzy, czarnej soczewicy i kolendry	89
Sałata Cobb	90
Azjatycka sałatka z zieloną fasolką i smażonym tofu.....	94
Bliskowchodznia sałatka z bobem	97
Orzeżwienie i nawodnienie, czyli letnie zupy i chłodniki	98
Ziemniaczana z bobem, oliwą i tymiankiem	98

Krem z groszku	101
Ekspresowy krem z kukurydzy	102
Zupa pomidorowa z fenkułem	105
Szafranowy chłodnik	106
Warzywa na parze	108
Parowane warzywa z sosem „serowym” i oliwą koperkową	108
Warzywa z „bułką tartą” i mizeria	111
Letnie pasty do chleba	112
Pasta z bakłażana i fety	112
Hummus z zielonego groszku z mięta	117
Włoska i indyjska klasyka gatunku	118
Risotto z groszkiem, cytryną i mięta	118
Agljo olio na zimno	121
Ekspresowy palak paneer	122
JESIENNE ZAPASY	126
Jesienne zupy	128
Krem z pieczonej papryki z pesto	128
Szybka dyniowa z grzankami	131
Dal z dynią i ziołami prowansalskimi	132
Orientuj się, czyli dania (nie tylko) z orientu	135
Ekspresowe curry z marchewki	135
Marchewka z soczewicą po afgańsku	136
Szybkie curry ze szpinaku i papryki	138
Ajurwedyjskie „risotto” z porem	142
Smażony ryż indo-chinese	144

Włoskie, jesienne inspiracje	148
Jaglanae gnocchi z sosem szpinakowym.	148
Eksresowa pasta z pesto	152
Orkiszotto z amarantusem i dynią	155
Z tofu w roli głównej	156
Szaszłyki z tofu z guacamole	156
Leczo z wędzoną papryką.	158
Kanapka ze smażonym tofu z sumakiem	161
Jesienne sałatki	162
Rukola z czarną soczewicą i pieczonymi burakami.	162
Sałatka ze skiełkowanej komosy i pieczonej dyni.	166
Czas na rozgrzewające zboża	169
Brązowy ryż z gomasio i sałatką z ogórków kiszonych.	169
Kasza gryczana z sosem pieczarkowym	170
ZIMOWY COMFORT FOOD	174
Prosta pasta	177
Pasta à la putanesca	177
Tuna past.	178
Podróż do czasów dzieciństwa	180
Purée z ziemniaków i selera ze smażonym tofu.	180
Pyzy jaglane ze „skrawkami”	184
Leniwe z kaszy jaglanej i tofu.	186
Zupy, czyli zimowy comfort food	190
Gęsty krem z selera z pieczonymi pomidorkami	191
Krem z buraków z ziemniakami i „wędzonką”	192
Imbreciatta, czyli włoski krupnik	196

Krem porowo-pieczarkowy i bruschetta z pieczonym burakiem	198
Lunche fusion, bo kochamy łączyć	202
Stir fry z czerwonej kapusty	202
„Flaczki” po marokańsku	207
„Burgery” z batata z dodatkami	208
Ziarna w roli głównej	210
Kasza gryczana z pieczonymi warzywami	211
Szalotkowe risotto	213
Dziki ryż z czarną soczewicą i prostą sałatką	214
Curry i spółka	216
Tofu curry	216
Curry z białej rzodkwi	220
Stir-fry z pak choi	223

CZTERY PORY ROKU

KAROLINA: (...) „Chciałbym się zdrowo odżywiać, ale pracuję i nie mam czasu gotować” lub „Nie stać mnie na zdrową dietę...” – to tylko część wymówek dotyczących zdrowego odżywiania, które słyszymy od lat. To prawda, że gotowanie i robienie zakupów jest czasochłonne. Można jednak tak zaplanować swój tydzień, aby poświęcając kilka godzin w weekend i godzinę dziennie, przygotować smaczne, proste, szybkie i zdrowe menu na każdy dzień tygodnia. Przekonałam się o tym, pracując kilka lat w korporacji. Szybko się zorientowałam, że jedzenie w stołówkach, barach czy restauracjach, nie tylko nadwyręża mój budżet, ale również zdrowie. Czułam się po nim ciężko, cierpiałam na niestrawność, brakowało mi energii. Postanowiłam własnoręcznie zadbać o zawartość swojego talerza. Okazało się, że wystarczy dobra organizacja i odrobina sprytu. Efekt? Lepsze samopoczucie, koncentracja i wydajność w pracy. Więcej smaku i energii (przy mniejszej ilości kawy), promienna skóra i... mniej kilogramów – pisaliśmy przed laty w bestesellerowym *Jedz i pracuj... nad własnym zdrowiem*. Książce w całości poświęconej

przygotowywaniu zdrowych, odżywczych i, jak nam się wydawało, szybkich lunchy do pracy. I choć tytuł cieszył się olbrzymim powodzeniem, okazało się, że część prezentowanych w nim dań była zbyt skomplikowana! Nauczeni tym doświadczeniem, postanowiliśmy kolejny raz podejść do tematu. W *Superlunchach* stawiamy więc nie tylko na zdrowie, ale w równej mierze na szybkość przygotowywania dań i sezonowość składników...

Co w takim razie znajdziesz w tej książce? Blisko 70 dań, które przygotujesz w maksymalnie 30–35 minut. Następnie bez problemu odpowiednio je zapakujesz i zabierzesz do pracy. Całe menu podzielone jest na cztery pory roku. Wiosna, lato, jesień i zima symbolizują naturalny cykl występujący w naturze. Wiosną, kiedy wszystko budzi się do życia, naturalnie wchodzimy w cykl delikatnego oczyszczania. W naszym menu zaczynają królować kiełki, nowalijki i zielonolistne. Po rozgrzewającej i cięższej energetycznie zimie, na talerzach w końcu „pojawia się lekkość”. Menu wiosenne składa się więc z delikatnych zup, silnie odżywczych sałat czy lekkich,

wypełnionych świeżymi warzywami makaronów. Latem zapotrzebowanie energetyczne jeszcze spada. Promienie słoneczne ładują naszą życiową baterię. Mamy ochotę na orzeźwiający, delikatnie wychładzający posiłek. Świeże sałaty, sałatki (również z wykorzystaniem takich wychładzających zbóż jak np. pęczak), chłodniki, ale również surowe makarony (np. z cukinii czy marchwi) czy lekko parowane warzywa z dressingami, goszczą w naszym letnim menu. Jesień zamyka okres oczyszczania i wychładzania. Rozpoczyna czas odżywiania, rozgrzewania i ładowania akumulatorów. Automatycznie zaczynamy mieć ochotę na więcej gotowanych, mocniej przyprawionych posiłków. Na naszym talerzu pojawiają się częściej rośliny strączkowe. Znika z niego wychładzający, oraz pobudzający produkcję śluzu w organizmie, nabiał. Dynie, kabaczki czy papryki to typowe wczesnojesienne warzywa. Na ich bazie przyrządzimy delikatne, parowane gnocchi, zupy, makarony czy kasze z ekspresowymi, dobrze przyprawionymi warzywnymi gulaszami. Zima lubi pieczenie czy delikatne podsmażanie na dobrym jakościowo tłuszczu. Nie „trawi” dużych ilości surowizny, wspomnianego nabiału czy wychładzających zbóż, jak biały ryż czy pszenica.

Zimą do łask wracają rozgrzewające, duszone, odżywcze i energetyczne posiłki. Nasze zimowe menu obfituje więc w rozgrzewające zboża (jak żyto, gryka, brązowy ryż, orkisz czy amarantus) oraz w smaki dzieciństwa. Bazując odpowiednio na wybranych, sezonowych produktach przyrządzamy szybkie i smaczne burgery. Wspomniane zboża dodajemy do zup, zimowych sałatek na ciepło (z pieczonych warzyw). Pokazujemy proste patenty na aromatyczne, rozgrzewające dale (indyjskie sosy z roślin strączkowych), kluski (jak jaglane pyzy ze skwarkami), czy makarony.

Wszystkie nasze dotychczasowe książki, od tych najprostszych (jak *Dieta Raw Food*) po tematycznie bardziej skomplikowane (jak *Zdrowa tarczyca*), opierają się na syntezie. Łączymy w nich zdobycze współczesnej dietetyki z ajurwedą, najstarszą nauką o zdrowiu. W *Superlunchach* nie mogło być inaczej. Całe przedstawione menu podzieliłoby się na dwie kategorie. Pierwszy typ dań jest lekki, bardziej suchy (mniej tłusty), ale dobrze przyprawiony – dostosowany do tzw. typów nadmiarowych. Przystosowany do potrzeb tych wszystkich, którzy pragną delikatnie się oczyścić, doenergetyzować i... schudnąć. Lekkie posiłki w naturalny sposób zdominują

PrzyGOTUJ się

MACIEK: „Kochani uda Wam się przygotować luncha w 15 minut?” – zapytała nas Magda, nasz wydawca nim przystąpiliśmy do pracy nad książką. „15 minut?! Nie...” – odpowiedziałem przerażony. Ustaliliśmy maksymalny czas na pół godziny (najwyżej 35 minut). Kiedy wróciłem do domu, zacząłem mieć wątpliwości. Pojawił się niepokój. „Karola, próbuję wymyślić jakieś dania w 30 minut i dosłownie nic nie przychodzi mi do głowy!” – powiedziałem przejęty. Następnego dnia, kiedy przystąpiliśmy do pracy, coś się odblokowało. „Karola, zrobimy *tuna pasta* z selerem i pyzy jaglane ze skwarkami z tofu, dal z dynią. Mam jeszcze pomysł na...” – mówiłem tak szybko, że moja żona nie nadążała notować. Okazało się (jak to zwykle bywa), że „strach ma wielkie oczy”. Na dodatek w kuchni, podobnie jak w życiu, wszystko jest kwestią nastawienia oraz odpowiedniego przygotowania. *Piszząc „odpowiednie przygotowanie” nie mamy wcale na myśli kilkuletniej szkoły kulinarnej uwieńczonej stażem w dobrze prosperującej restauracji. Wystarczy mądrze zaplanowana lista zakupów, od-*

powiednie sprzęty (np. młynek do kawy lub szeroki termos) i odrobina sprytu. Gotując sobie posiłki do pracy miałam dobrze zaopatrzoną spiżarnię (w produkty sypkie i takie, które się nie psują). Warzywa i owoce kupowałam codziennie lub raz na dwa dni. Pod ręką miałam zawsze określone mąki (m.in. orkiszowa, gryczana), kasze (komosa ryżowa, jaglana, gryczana, ryż Basmati), substancje słodzące (słody, melasy, ksylitol, naturalny miód) i najważniejsze: przyprawy. – pisała Karolka w *Jedz i pracuj... nad własnym zdrowiem*. Pod każdym jej słowem nadal się podpisuję. I choć znalazło się w niej sporo ciekawych przepisów, w *Superlunchach* idziemy o krok, a nawet kilka dalej. Pokazujemy smaczne, zdrowe, ale jak już wspominaliśmy, przede wszystkim ekspresowe dania, które bez problemu zapakujesz do pracy. Jednak, aby w trakcie gotowania się nie pogubić i aby poranki przed pracą wypełnione były spokojem, warto wcześniej trochę się PrzyGOTOWAĆ. Jak to zrobić? Wszystko czego potrzebujesz znajdziesz w poniższym rozdziale.

Zasady, którymi warto się kierować:

1 Jeśli przyrządzasz przepis, który wymaga użycia piekarnika, włącz go w pierwszej kolejności! Dlaczego? Piekarnik potrzebuje kilku, kilkunastu minut, aby się nagrzać. W tym czasie rozpoczniesz już pracę nad daniem.

2 Analogicznie postępuj w przypadku patelni. Szczególnie jeśli używasz ciężkiej i żeliwnej, rozgrzej ją w pierwszej kolejności przed wlaniem tłuszczu. Dobrze rozgrzana patelnia przyspiesza czas gotowania, ale trzeba, używając jej, zachować szczególną ostrożność. Dlaczego? Można łatwo przypalić jedzenie.

3 Wszystkie rośliny strączkowe namaczaj najlepiej na całą noc (nawet jeśli jest to czerwona lub czarna soczewica). Następnie rano dokładnie opłucz. Gotuj zalane wrzątkiem. Skróci to bardzo czas przygotowania. Możesz również do gotowania strączków używać opisanego poniżej szybkowaru.

4 Podobnie postępuj z ryżem czy kaszami. Nie musisz ich, co prawda, wcześniej namaczać. Wystarczy, aby były dobrze przepłukane. Gotuj je

również zalane wrzątkiem w lekko osolonej wodzie, a w trakcie gotowania nie mieszaj!

5 Aby dodatkowo przyspieszyć proces gotowania ziaren (zboż i strączków), a na dodatek polepszyć ich strawność, wchłanianie i zawartość cennych składników odżywczych – kiełkuj! Kiełkowane ziarna gotują się dużo szybciej. Na dodatek genialnie smakują. Minusem kiełkowania (szczególnie w zimnych miesiącach) jest fakt, że stają się bardziej wychładzające.

6 Dressingi do sałatek przygotuj w zamkniętym słoiczku. W ten sposób „upieczesz dwie pieczenie na jednym ogniu”. Po pierwsze, ominiesz kolejność wlewania składników. Po drugie, słoiczek z dressingiem możesz od razu zapakować do pracy!

7 Oboje uwielbiamy smak świeżego czosnku. Jednak mnie osobiście świeży czosnek nie służy. Dlatego coraz częściej do gotowania używam czosnku w proszku. Choć ma mniej intensywny smak, nie obciąża tak bardzo wątroby. Na dodatek zaoszczędzasz czas na

obieraniu i siekaniu. Analogicznie możesz zastąpić świeżą papryczkę chili, dobrej jakości chili w proszku...

8 Chcesz cieszyć się w pracy ciepłym, ale również niepozbanionym części składników odżywczych oraz smaku, jedzeniem? Zrezygnuj z podgrzewania jedzenia w kuchence mikrofalowej. Zamiast tego zabieraj jedzenie do pracy w termosie obiadowym (opisujemy je poniżej). Pamiętaj jednak, aby zawsze

przed użyciem przelać termos gorącą wodą.

9 We wstępie wspomnieliśmy, że dania w książce podzieliliśmy na lekkie (symbol „L”), zrównoważone (symbol „R”) i obfite (symbol „O”). Nawet, jeśli zależy ci na redukcji masy ciała, nie sięgaj wyłącznie po dania lekkie. Słuchaj się siebie i swojej intuicji! Jeśli ze względu na porę roku lub duży wysiłek psychofizyczny, twoje zapotrzebowanie energetyczne jest większe,

lepiej abyś zjadł bardziej obfity posiłek w porze lunchu (kiedy tzw. ogień

trawienny jest największy), niż najadał się po powrocie do domu...

Co będzie ci potrzebne?

● **Blender ręczny (najlepiej z rozdrabniaczem)** – nim zmiksujesz większość sosów i zup. Cena: od około 150 (bez rozdrabniacza) do 300 zł.

● **Waga spożywcza** – większość przepisów w książce jest podana w przeliczeniu na gramy. W poprzednich książkach odmierzałyśmy objętości za pomocą szklanki, łyżki czy łyżeczki. Takie przeli-

czenie było jednak często mało precyzyjne i zbyt kłopotliwe dla czytelnika. Cena: około 20–30 zł.

● **Elektryczny młynek do kawy** – zmielesz w nim na mąkę nieduże ilości kaszy, przyprawy. Potrzebny do przygotowania past i mieszanek przypraw. Cena: około 60–70 zł.

Co może ci się przydać (ale nie jest konieczne)?

● **Moździerz** – umożliwi rozgniecenie niewielkiej ilości przypraw, np. goździków czy ziarenek pieprzu. Można w nim przygotowywać pasty.

● **Szybkoobrotowy robot kuchenny z metalowym ostrzem** – w nim możesz mielić kasze na mąki, przygotowywać musy, sosy, surowe ciasta, orzechy etc.

● **Szybkowar** – dzięki niemu skrócisz czas gotowania wszystkich strączkowych, np. ciecierzycy do jaglanej tarty

z ciecierzycą i korzeniem pietruszki. My nawet namoczoną na noc cieciorkę, zawsze gotujemy właśnie w szybkowarze.

● **Żeliwna patelnia** – zdrowa alternatywa dla wszystkich patelni pokrytych teflonem. Raz kupiona starcza na całe życie. Im dłużej się jej używa, tym łatwiej się na niej smaży. Na żeliwnej płycie Maciek smaży naleśniki. Dzięki temu może przygotować dużą ilość w krótkim czasie. Żeliwo świetnie nadaje się do grillowania na sucho np. papryki czy cukinii.

Co najlepiej sprawdzi się do przenoszenia jedzenia?

● **Szeroki termos obiadowy** – korzystałam z takiego przez wiele lat. Utrzymuje temperaturę nawet do 3–4 godzin. Pozwala nie korzystać ze szkodliwej kuchenki mikrofalowej.

● **Szklane lub plastikowe pojemniki** – świetnie nadają się do przenoszenia kanapek, chleba, sałat, słowem wszystkiego co możesz zjeść na zimno. Sosy do sałatek i dipy zawsze pakowałam w małe słoiczki. Super sprawdzają się też plastikowe pojemniki lunchowe z przegródkami.

● **Trójniak lub czwórniak** – dobrze sprawdzi się do przenoszenia większych porcji jedzenia. Sama nigdy nie miałam takiej potrzeby, więc nie kupiłam trójniaka. Te, z podwójnymi ściankami przez kilka godzin utrzymują temperaturę jedzenia.

● **Pojemniki „bento”** – w Japonii funkcjonuje cała filozofia komponowania dań na wynos, tzw. bento. Bento ma uwodzić wszystkie zmysły. Ma być kolorowe i ładne. Filozofia spodobała się na Zachodzie. Dziś nawet w Polsce można kupić

takie pojemniki. Choć nigdy z nich nie korzystałam, to na pewno jest ciekawa forma pakowania dań do szkoły czy pracy. Duża ilość przegródek motywuje do przyrządzania zbilansowanych i różnorodnych posiłków.

MACIEK: (...) *Masło jest lepszym produktem niż margaryna i większość olejów rafinowanych. Wyjątkową cechą masła klarowanego (ghee), czyli masła pozbawionego pochodzących z mleka substancji stałych, są jego właściwości lecznicze, niespotykane wśród innych tłuszczów nasyconych. Według ajurweddy klarowane masło wzmacnia ojas, czyli esencję, która zarządza tkankami ciała i równoważy gospodarkę hormonalną. Dostatek ojas zapewnia mocny umysł i ciało, odporność na choroby i jest niezbędny do osiągnięcia długowieczności.* (...) – pisze Paul Pitchford, jeden z mo-

ich ulubionych, światowej sławy dietetyków w *Odżywianiu dla zdrowia*. Później dodaje, że zbawienny wpływ ghee na nasze zdrowie (również psychiczne), został potwierdzony naukowo! Okazało się, że masło klarowane zawiera tzw. kwas masłowy, który regeneruje nabłonek jelita, ma właściwości przeciwwirusowe i przeciwnowotworowe. I jak tu nie kochać masła?!

UWAGA: Masło klarowane będzie się pojawiało w wielu przepisach w tej książce. Jeśli jesteś na diecie wegańskiej, możesz je często zastąpić np. oliwą z oliwek.

GHEE (MASŁO SKLAROWANE)

- 2–4 kostki niesolonego masła

→ Masło rozpuszczamy w garnku na bardzo małym ogniu, a następnie bardzo wolno gotujemy (im dłużej, tym lepiej – nawet kilka godzin). W trakcie gotowania zdejmujemy pianę z wierzchu. Kiedy

z masła wyparuje cała woda i przestanie się gotować, zdejmujemy je z ognia. Odstawiamy je na 15–20 minut. Następnie przez pojedynczą warstwę chusteczki higienicznej przelewamy do słoika. Ghee możemy trzymać w temperaturze pokojowej, a nie lodówce.

